

DET KONGELIGE
KOMMUNAL- OG DISTRIKTSDEPARTEMENT

Foreldre til blinde barn
v/ Siri Smedsrud

Deres ref

Vår ref
22/777-2

Dato
31. januar 2022

Svar på henvendelse om suksesskriterier for synstolkning

Foreningen "*Foreldre til blinde barn*" har i brev datert 12. november 2021 bedt departementet om å forklare hvorfor IKT-forskriften unntar fra krav om synstolkning. Foreningen ber også om en avklaring av begrepet "*tilsvarende denne standard*" i IKT-forskriften § 4, samt en redegjørelse for hvorfor digitale læremidler ikke er synstolket.

IKT-forskriften¹ er gitt i medhold av Idl.² §§ 17 og 18. IKT-forskriften bygger i stor grad på WCAG-standarden³, som angir en rekke suksesskriterier (SK) virksomhetene plikter å oppfylle for å sikre universell utforming av sine nettløsninger. IKT-forskriften § 4 første ledd lyder:

"Nettløsninger skal minst utformes i samsvar med standard Web Content Accessibility Guidelines 2.0 (WCAG 2.0/NS/ISO/IEC 40500:2012, på nivå A og AA med unntak for suksesskriteriene 1.2.3, 1.2.4 og 1.2.5, eller tilsvarende denne standard."

SK 1.2.4 gjelder teksting av videoinnhold, som først og fremst berører individer med hørselsnedsettelse, og behandles derfor ikke i det videre. Det er i hovedsak SK 1.2.3 og 1.2.5 som regulerer tilgjengelighet for personer med synsnedsettelse.

Om vilkåret "*tilsvarende denne standard*"

Når forskriftens § 4 første ledd viser til WCAG-standarden eller "*tilsvarende denne standard*", skyldes dette et ønske om å sikre fleksibilitet for virksomhetene som må etterleve

¹ Forskrift om universell utforming av informasjons- og kommunikasjonsteknologiske (IKT)-løsninger. [Forskrift om universell utforming av informasjons- og kommunikasjonsteknologiske \(IKT\)-løsninger - Lovdata](#)

² Likestillings- og diskrimineringsloven. [Likestillings- og diskrimineringsloven - Idl - Lovdata Pro](#)

³ Web Content Accessibility Guidelines 2.0 (WCAG 2.0)/NS/ISO/IEC 40500:2012.

forskriftskravene. Dersom virksomhetene benytter seg av en annen standard og oppnår samme resultat som kravene i WCAG-standard, regnes de for å ha oppfylt forskriftskravene. Det samme gjelder dersom WCAG-standard oppdateres eller endres før standardendringen formelt blir inntatt i IKT-forskriften. Virksomhetene vil dermed oppfylle forskriftskravene, selv om de strengt tatt ikke benytter seg av samme standard, så fremt resultatet blir likt. Denne formuleringen er dermed ikke ment å ramme unntakene, men heller kravene som gjelder. De eneste unntakene fra regelverket er de som er eksplisitt angitt i IKT-forskriftens § 4.

Kort om synstolkning

Både SK 1.2.3 og 1.2.5 gjelder krav om synstolkning av forhåndsinnspilte videoer. Direktesendte videoer omfattes dermed ikke. Med synstolkning menes at den som publiserer en video tilbyr et beskrivende lydspor eller tekst som skildrer viktig visuelt innhold. Det overordnede formålet med kravet er at mottakeren skal kunne få med seg all viktig informasjon, uavhengig om den blir presentert via lyd eller visuelt.

Kravene i SK 1.2.3 og 1.2.5 overlapper med hverandre. SK 1.2.5 er imidlertid strengere ved at virksomheten må tilby beskrivende lydspor for all forhåndsinnspilt video i synkroniserte medier.⁴ I praksis vil det innebære at det legges inn et beskrivende lydspor mellom dialogpauser. Det er ingen unntak fra kravet i SK 1.2.5.

Etter SK 1.2.3 kan virksomhetene derimot velge mellom å enten oppfylle kravet i 1.2.5, eller å tilby all informasjon som fremgår av det synkroniserte mediet i tekstform, såkalt *alternativ for tidsbaserte medier*. Sistnevnte alternativ ligner mer på skildringer i bøker eller manus. Her beskrives ikke kun visuelt innhold i dialogpausen, men alt av visuell kontekst i hele videoen. SK 1.2.3 gjelder likevel ikke hvis videoen tilbys som et mediealternativ til tekst (eksempelvis på lydspor), og er tydelig merket som dette.

Synstolkning unntatt grunnet kostnader og teknologi

Norge er europaledende innen digital inkludering. IKT-forskriften ble vedtatt allerede i 2013, tre år før EU vedtok sitt første direktiv innen dette feltet. Da IKT-forskriften ble vedtatt, ble kravene om synstolkning unntatt med følgende begrunnelse:

"Det foreslås at de retningslinjer på nivå AA som stiller de mest omfattende kravene til multimedialinnhold på nettside, unntas fra plikten. Bakgrunnen for dette er at det ikke er mulig å anslå omfanget på bruken av multimedia i dag og i årene fremover. Det vurderes imidlertid som sannsynlig at denne type innhold vil øke betydelig i årene som kommer. Med mindre det utvikles lett tilgjengelig teknologi antas det at dette kravet vil bli langt mer kostnadskrevenne enn de øvrige kostnadsdrivende elementene knyttet til WCAG.

Vi foreslår derfor å unnta følgende retningslinjer i WCAG 2.0 fra plikten: (...), 1.2.5 synstolkning (forhåndsinnspilt): det gis tilgang til synstolkning for alt

⁴ Med synkronisert media menes lyd eller video som vises samtidig med et annet informasjonsformat.

*forhåndsinnspilt videoinnhold i synkroniserte medier. (nivå AA). Vi ber om synspunkter på hvorvidt også retningslinje 1.2.3 i WCAG 2.0, synstolkning eller mediealternativ (forhåndsinnspilt) bør unntas*⁵. (Departementets uthevning).

Etter høringsrunden, ble det besluttet at også SK 1.2.3 på nivå A skulle unntas fra IKT-forskriftens virkeområde.⁶ Synstolkning ble dermed unntatt fra regelverket grunnet det høye kostnadsnivået, som igjen skyldes manglende gunstige teknologiske løsninger.

I 2018 ble IKT-forskriftens virkeområde utvidet til å også omfatte opplærings- og utdanningssektoren, inkludert digitale læremidler. Dermed gjelder regelverket også for private og offentlige grunnskoler, videregående skoler, høyskoler og universiteter, folkehøyskoler, fagskoler, og andre utdanningsløp for voksne.⁷ Ettersom kravene til synstolkning fremdeles var vurdert som de mest kostnadsdrivende, ble imidlertid ikke kravene innført på det tidspunktet.

Ny IKT-forskrift etter innlemming av WAD

Departementet har nylig vedtatt og kunngjort revidert IKT-forskrift⁸ som innlemmer WAD⁹ i norsk rett. WAD gjelder likevel *kun* for offentlig sektor, mens gjeldende IKT-forskrift omfatter *både* offentlig og privat sektor. Når revidert IKT-forskrift trer i kraft den 1. februar 2022, vil reglene som gjennomfører WAD gjelde for offentlig sektor etter en overgangsperiode på 12 måneder. Gjeldende rett videreføres for privat sektor.

I WAD stilles det krav til synstolkning, slik at SK 1.2.3 og 1.2.5 i utgangspunktet skal gjelde *for offentlig sektor*. I påvente av en avklaring av de kostnadmessige konsekvensene for kommunene, har departementet foreløpig unntatt fra kravet til synstolkning også i den endrede forskriften. Når en slik avklaring foreligger, vil kravet gjelde for viktige nettbaserte administrative funksjoner i barnehage- og utdanningssektoren, som for eksempel søknad om barnehageplass. Krav om synstolkning vil imidlertid ikke gjelder for barnehage- og grunnskolesektoren generelt. Årsaken til dette er at kravet fremdeles er det mest kostnadskrevende for virksomhetene å etterleve, fordi nødvendig kostnadsreduserende teknologi fremdeles ikke er på plass.¹⁰

EU har vedtatt tilgjengelighetsdirektivet (EAA)¹¹ som delvis overlapper med WAD. Departementet vurderer hvordan EAA kan innlemmes i norsk rett, samt direktivets virkeområde. Dette *kan* få betydning for kravet om synstolkning.

⁵ Se <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-forskrift-uu/id704671/?expand=horingsbrev> pkt. 4.4. under tittelen "Krav til nettløsninger".

⁶ PRE-2013-06-21-732, pkt. 2.

⁷ Prop. 81 L (2016-2017) s. 214, under pkt. 22.10.6.

⁸ Forslaget til endringer i likestillings- og diskrimineringsloven og revidert forskrift om universell utforming av IKT kan leses her: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-141-ls-20202021/id2843131/>. Se spesielt kapittel 7.6.

⁹ Directive (EU) 2016/2102 on the accessibility of the websites and mobile applications of public sector bodies (The Web Accessibility Directive).

¹⁰ Prop. 141 LS (2020-2021), s. 45, høyre spalte.

¹¹ Directive (EU) 2019/882 of the European Parliament and of the Council of 17 April 2019 on the accessibility requirements for products and services (The European Accessibility Act).

Elever med synsnedsettelse har krav på tilrettelegging

Selv om det på nåværende tidspunkt ikke gjelder krav om synstolking for barnehager og i grunnopplæringen (med unntak av viktige nettbaserte administrative funksjoner), har skolebarn likevel krav på generelle tilpasninger og rett til individuell tilrettelegging både i barnehageloven, opplæringsloven og likestillings- og diskrimineringsloven.¹² Dagens skolebarn skal dermed fremdeles ha mulighet til å tilegne seg undervisningsmateriale på lik linje med andre barn.

Utdanningsdirektoratet forvalter en tilskuddsordning for særskilt tilrettelagte læremidler, hvor forlag og læremiddelutviklere blant annet kan søke om støtte til å tilrettelegge læremidlene utover de kravene til universell utforming som gjelder for alle digitale læremidler.

Statlig spesialpedagogisk tjeneste (Statped) har i oppdrag å utvikle, tilrettelegge og produsere læremidler (lydbøker eller punktskriftbøker) for blinde/sterkt svaksynte elever.¹³

Utredning av universitet- og høyskolesektoren ved HK-dir

Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir) v/Kunnskapsdepartementet skal utrede implementeringen av WAD-kravene (herunder synstolking) for universitet- og høyskolesektoren, samt fagskolesektoren.¹⁴ Årsaken til dette er at HK-dir innehar nødvendig sektorspesifikk kompetanse som på best måte sikrer implementering av direktivets krav.

Departementet vil understreke at det anser arbeidet med universell utforming av IKT som meget viktig, spesielt når det gjelder tilgjengelig utdanningsmateriale. Samtidig må departementet ved lovgivningsarbeidet også ta hensyn til den kostnadmessige helheten, slik at det vedtas et regelverk som virksomhetene reelt sett er i stand til å etterleve. I den forbindelse må det også vurderes særskilte forhold som gjør seg gjeldende for de enkelte sektorene, og EØS-regler som forbyr ulik regulering på tvers av EU- og EØS-landene.

Departementet takker for henvendelsen, og tar dette med i det videre arbeidet med regelverksutviklingen på området. Departementet vil kontinuerlig følge med på den teknologiske utviklingen, samt utviklingen i medlemsstatene i EU. Når kravene om synstolking har vært i kraft i medlemsstatene over en viss periode, vil det kunne høstes erfaringer rundt konkrete teknologiske løsninger.

Med hilsen

Katarina de Brisis (e.f.)
avdelingsdirektør

Baran Farsijani
rådgiver

¹² Prop. 141 LS (2020-2021) s. 45. Se også [Rett til tilrettelagt barnehagetilbud \(udir.no\)](#) for barnehager, samt [Rettigheter for blinde og sterkt svaksynte \(udir.no\)](#) og [Synstap i skolealder | www.statped.no](#) for grunnskoler.

¹³ Se brev fra Kunnskapsdepartementet til Likestillings- og diskrimineringsombudet datert 28. september 2021: [2021_09_29_KD_LDO_BlindeOgSvaksynteElever.pdf \(ftbb.no\)](#), samt [Læringsressurser | www.statped.no](#) og [Spesialpedagogiske tjenester | www.statped.no](#).

¹⁴ Prop. 141 LS (2020-2021), s. 75.

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer